

SYLLABUS (II ciklus studija)

Odsjek	za Historiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Srednjovjekovna civilizacija				
Šifra/kod	FIL HIS 402	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	JP studij: 5 DP studij: 3
Ciklus studija	II	Semestar	I	NPP 2019/2020 Studijska godina 2026/2027.	
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski ili srpski				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	prof. dr. Emir Filipović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 133 E-mail:emir.filipovic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 156	Termin konsultacija	Prema rasporedu	
Saradnik/ca	Ime i prezime	dr. Almir Peco			
	Kontakt podaci	Kabinet: 133 E-mail:almir.peco@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 156	Termin konsultacija	Prema rasporedu	
Sedmični broj kontakt sati <i>(jednopredmetni i dvo predmetni studij)</i>	JP studij: predavanja 2; seminar 1; vježbe 1; DP studij: predavanja 1; seminar 0; vježbe 1;				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet <i>Srednjovjekovna civilizacija</i> usmjeren je na problemsko i komparativno proučavanje najvažnijih obilježja srednjovjekovnih društava od kasne antike do kraja 15. stoljeća. Posebna pažnja posvećuje se pojmovima srednjovjekovlja i civilizacije, periodizaciji, transformaciji postrimskog svijeta, kristijanizaciji, političkim i crkvenim strukturama, društvenim odnosima, gospodstvu, ekonomiji, urbanizaciji, materijalnoj kulturi, religijskim praksama, intelektualnom životu, krizama i kontaktima između latinskog Zapada, Bizanta, islamskog svijeta te Srednje i Jugoistočne Evrope. Nastava se zasniva na savremenoj historiografiji, kritičkoj analizi pisanih i materijalnih izvora te komparativnom sagledavanju različitih evropskih i mediteranskih prostora.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Razvijanje sposobnosti kritičkog, problemskog i komparativnog razumijevanja osnovnih obilježja srednjovjekovnih društava i njihovih međusobnih veza. Poseban cilj je osposobiti studente za kritičko korištenje različitih vrsta historijskih izvora i savremene historiografije te za samostalno oblikovanje i argumentiranje zaključaka o najvažnijim procesima i problemima srednjovjekovne historije.				
SDG (cilj održivog razvoja)	--				
Ishodi učenja	Znanje: Studenti će moći objasniti glavne pojmove, procese i historiografske probleme povezane sa srednjovjekovljem i srednjovjekovnom civilizacijom, identificirati i obrazložiti najvažnija obilježja političkog, društvenog, ekonomskog, religijskog, intelektualnog i materijalnog razvoja srednjovjekovnih društava, komparativno sagledavati razvoj latinskog Zapada, Bizanta, islamskog svijeta te Srednje i Jugoistočne Evrope i objasniti njihove međusobne veze i razlike, prepoznati glavne historiografske pristupe i rasprave o periodizaciji, gospodstvu, društvu, religiji, ekonomiji i kulturi				

	srednjeg vijeka. Vještine: Studenti će biti osposobljeni da kritički analiziraju različite vrste pisanih, materijalnih, vizualnih i digitalno dostupnih srednjovjekovnih izvora, primjenjuju komparativni i problemski pristup u analizi srednjovjekovnih društava i procesa, povezuju podatke iz primarnih izvora sa zaključcima savremene historiografije, argumentirano prezentiraju rezultate samostalnog rada u usmenom i pisanom obliku uz pravilnu upotrebu stručne terminologije i relevantne literature. Također će biti osposobljeni za samostalno prikupljanje i organiziranje relevantnih informacija i literature, pripremu strukturirane prezentacije te jasno i argumentirano usmeno predstavljanje odabrane historijske teme uz odgovarajuću upotrebu stručne terminologije, literature i vizualnih priloga. Kompetencije: Studenti će moći da samostalno formuliraju istraživačko pitanje i oblikuju argumentiran historijski zaključak na osnovu kritičke analize izvora i literature;, kritički vrednuju različite historiografske interpretacije i obrazloženo zauzimaju vlastite stavove prema otvorenim problemima srednjovjekovne historije, samostalno i odgovorno koriste relevantnu stručnu literaturu, izvore i digitalne istraživačke resurse kao i da stečena znanja i metode primjenjuju u daljem studijskom, istraživačkom i stručnom radu iz oblasti srednjovjekovne historije
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Srednjovjekovlje i srednjovjekovna civilizacija kao historiografski problem <i>Pojam civilizacije; periodizacija; prostor i izvori.</i>
2.	Antički temelji srednjovjekovne civilizacije <i>Transformacija; kontinuitet i prekid.</i>
3.	Kristijanizacija i oblikovanje kršćanskih društava <i>Crkve; monaštvo; sakralizacija vlasti.</i>
4.	Karolinški eksperiment <i>Carstvo; granice; nova Evropa.</i>
5.	Pismenost i proizvodnja znanja <i>Rukopisna kultura; škola i univerzitet.</i>
6.	Reforma i autoritet <i>Papstvo; carstvo; crkveni poredak i sukob jurisdikcija, (950–1250)</i>
7.	Sredozemlje i Jadran kao zone kontakta <i>Latinski Zapad; Bizant; islamski svijet i križarski pokret.</i>
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Ljudi, okoliš i prostor <i>Klima; agrarna ekspanzija; kolonizacija; mobilnost i komunikacije.</i>
10.	Grad, tržište i novac <i>Urbanizacija; trgovina; bankarstvo.</i>
11.	Gospodstvo, „feudalizam“ i političke zajednice <i>Zemlja; moć; institucije i politički poredak.</i>

12.	Društvo i svakodnevni život <i>Porodica; rod; status; hrana i materijalna kultura.</i>
13.	Religija u praksi <i>Pobožnost; svetost; relikvije; hereza; manjine; smrt.</i>
14.	Kriza i prilagodba <i>Klima; glad; Crna smrt; rat i društveni konflikt. (1300–1500)</i>
15.	Retrospektiva i samoevaluacija <i>Osvrt na sadržaj, način rada i iskustvo učenja tokom semestra; diskusija o najvažnijim pitanjima, nedoumicama i temama koje zahtijevaju dodatno razmatranje; smjernice i priprema za završni ispit.</i>
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava se realizira kroz predavanja, vježbe i seminarski rad. Studenti aktivno, uz kritički pristup, učestvuju u analizi izvora i literature, diskusijama, prezentacijama i pisanim radovima.			
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:			
	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Aktivnost na nastavi	10	10 %
	2.	Seminarski rad/prezentacija	10	10 %
	3.	Polusemestralna provjera znanja	40	40 %
	4.	Završni ispit	40	40 %
	Ukupno: 100 bodova			100%
	○ Studenti u statusu redovnog studenta su obavezni prisustvovati svim oblicima nastave i to minimalno 80% od ukupnog fonda sati po predmetu (osim u opravdanim slučajevima prema Pravilima studiranja za I, II ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu), u suprotnom neće steći uvjet za ovjeru urednog pohađanja nastave. ○ Aktivnosti na nastavi mogu se manifestirati u davanju tačnih odgovora na postavljena pitanja, sudjelovanju u diskusijama, demonstriranju znanja o pročitanoj literaturi, ažurnosti u okviru grupnog rada, pripremanju pismenih eseja i usmenih izlaganja o odabranim i preporučenim temama. Za aktivnosti na nastavi može se maksimalno prikupiti 10 BODOVA. ○ Studenti na početku semestra mogu uzeti temu za seminarski rad ili odabrati temu koju će detaljnije istražiti, pripremiti i prezentirati u obliku vizualne prezentacije. Za ovu vrstu angažmana kandidati mogu maksimalno prikupiti 10 BODOVA. ○ Polusemestralna provjera znanja obavlja se u osmoj sedmici nastave i obuhvata gradivo prve polovine semestra. Provjera se realizira u pisanom obliku i sastoji se od kraćih problemskih pitanja, analize historijskog izvora i problemskog eseja. Na			

	polusestrialnoj provjeri moguće je ostvariti maksimalno 40 bodova. Provjera se smatra uspješno položenom ukoliko student ostvari najmanje 22 boda. Student koji ne ostvari potreban broj bodova gradivo prve polovine semestra polaže u integralnom obliku na završnom ispitu, ○ Završni ispit realizira se u pisanom obliku i/ili usmenoj formi te obuhvata gradivo druge polovine semestra za studente koji su uspješno položili polusestrialnu provjeru. Na završnom ispitu moguće je ostvariti maksimalno 40 bodova. Studenti koji nisu položili polusestrialnu provjeru, a stekli su uslove za izlazak na završni ispit, polažu gradivo u integralnom obliku. U tom slučaju, za uspješno polaganje ispita potrebno je ostvariti najmanje 44, od mogućih 80 bodova.
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata utvrđuje se zbrajanjem bodova iz svih predviđenih oblika provjere znanja, pisanih radova, prezentacije i aktivnosti shodno utvrđenim elementima praćenja rada studenata. Ocjena se formira prema ukupnom broju osvojenih bodova tokom semestra prema sistemu ocjenjivanja kako slijedi: 10 (A): izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, 95-100 bodova; 9 (B): iznad prosjeka, sa ponekom greškom, 85-94 boda; 8 (C): prosječan, sa primjetnim greškama, 75-84 boda; 7 (D): općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, 65-74 boda; 6 (E): zadovoljava minimalne uslove, 55-64 boda; 5 (F, FX): ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	<i>Osnovna:</i> 1. Wickham, Chris. <i>Medieval Europe</i>. New Haven – London: Yale University Press, 2016. 2. Blockmans, Wim, i Peter Hoppenbrouwers. <i>Introduction to Medieval Europe 300–1500</i>. 4th ed. Abingdon – New York: Routledge, 2023. 3. Epstein, Steven A. <i>An Economic and Social History of Later Medieval Europe, 1000–1500</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 4. Pounds, Norman John Greville. <i>An Economic History of Medieval Europe</i>. 2nd ed. London – New York: Longman, 1994. 5. Zečević, Nada, i Daniel Ziemann, ur. <i>The Oxford Handbook of Medieval Central Europe</i>. New York: Oxford University Press, 2022. 6. Le Goff, Jacques. <i>Civilizacija srednjovjekovnog Zapada</i>, prevod Gordana V. Popović. Zagreb: Golden marketing, 1998. 7. Rosenwein, Barbara H., ur. <i>Reading the Middle Ages: Sources from Europe, Byzantium, and the Islamic World</i>. 3rd ed. Toronto: University of Toronto Press, 2018. 8. Šunjić, Marko, ur. <i>Hrestomatija izvora za opštu istoriju srednjeg vijeka</i>. Sarajevo: Svjetlost, 1980. <i>Dodatna:</i> 1. Abulafia, David. <i>The Great Sea: A Human History of the Mediterranean</i>. London: Allen Lane, 2011. 2. Berend, Nora ur. <i>Christianization and the Rise of Christian Monarchy: Scandinavia, Central Europe and Rus', c. 900–1200</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 3. Berend, Nora, i Przemysław Urbańczyk i Przemysław Wiszewski. <i>Central Europe in the High Middle Ages: Bohemia, Hungary and Poland, c. 900–c. 1300</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 4. Bloch, Marc. <i>Feudalno društvo</i>. Zagreb: Golden marketing, 2001. 5. Brown, Peter. <i>The Rise of Western Christendom: Triumph and Diversity, A.D. 200–1000</i>. 3rd ed. Chichester: Wiley-Blackwell, 2013.

	6. Campbell, Bruce M. S. <i>The Great Transition: Climate, Disease and Society in the Late-Medieval World</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. 7. Costambeys, Marios, i Matthew Innes i Simon MacLean. <i>The Carolingian World</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 8. Duby, Georges. <i>Tri reda ili imaginarij feudalizma</i>. Zagreb: Golden marketing, 2007. 9. Dyer, Christopher. <i>Making a Living in the Middle Ages: The People of Britain 850–1520</i>. New Haven – London: Yale University Press, 2002. 10. Febvre, Lucien. <i>A New Kind of History: From the Writings of Lucien Febvre</i>, ur. Peter Burke. New York: Harper & Row, 1973. 11. Goldstein, Ivo, i Borislav Grgin. <i>Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku</i>. Zagreb: Novi Liber, 2006. 12. Hoffmann, Richard C. <i>An Environmental History of Medieval Europe</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 13. Huizinga, Johan. <i>Jesen srednjega vijeka</i>. Zagreb: Naprijed, 1991. 14. Kaldellis, Anthony. <i>The New Roman Empire: A History of Byzantium</i>. Oxford: Oxford University Press, 2024. 15. Kennedy, Hugh. <i>The Prophet and the Age of the Caliphates: The Islamic Near East from the Sixth to the Eleventh Century</i>. 4th ed. Abingdon – New York: Routledge, 2022. 16. Le Goff, Jacques. <i>Da li je Evropa stvorena u srednjem veku?</i> Beograd: Clio, 2010. 17. Le Goff, Jacques. <i>Must We Divide History Into Periods?</i> New York: Columbia University Press, 2015. 18. Reynolds, Susan. <i>Fiefs and Vassals: The Medieval Evidence Reinterpreted</i>. Oxford: Oxford University Press, 1994. 19. Skoblar, Magdalena ur. <i>Byzantium, Venice and the Medieval Adriatic: Spheres of Maritime Power and Influence, c. 700–1453</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. 20. Ullmann, Walter. <i>A Short History of the Papacy in the Middle Ages</i>. 2nd ed. London – New York: Routledge, 2003.
Napomene	○ Dodatna specijalistička literatura, odabrani primarni izvori te relevantni digitalni izvori i baze podataka određivat će se za pojedine nastavne jedinice tokom semestra ○ Upotreba alata zasnovanih na vještačkoj inteligenciji (AI), uključujući generativne alate za pisanje ili analizu izvora i literature, strogo je zabranjena u izradi seminarskih i drugih pisanih radova, prezentacija i ispita. U slučaju da se utvrdi korištenje takvih alata, rad će se smatrati nevažećim. ○ Svako utvrđeno prepisivanje ili plagiranje tuđih radova kao i korištenje nedozvoljenih alata zasnovanih na vještačkoj inteligenciji rezultirat će automatskim zaključivanjem negativne ocjene. ○ Svi pisani radovi, eseji i seminari isključivo su internog karaktera i ne smiju se ni u kojem obliku objavljivati na internetu i društvenim mrežama. Studentima koji se ne budu pridržavali ovog pravila bit će oduzeti prethodno stečeni bodovi.